

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАРОДНО СЪБРАНИЕ

**ВРЕМЕННА АНКЕТНА КОМИСИЯ ЗА ПРОУЧВАНЕ НА
ВСИЧКИ ДАННИ, ФАКТИ И ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО
ПОВОД ИЗНЕСЕНИТЕ В ЕВРОПЕЙСКИ И БЪЛГАРСКИ
МЕДИИ ТВЪРДЕНИЯ ЗА СКАНДАЛНАТА ПОДКУПНА
СХЕМА ПРИ ПРИДОБИВАНЕ НА БЪЛГАРСКО
ГРАЖДАНСТВО ОТ ЧУЖДИ ГРАЖДАНИ**

На заседание, проведено на 27 февруари 2020 г., докладът за дейността на Временната анкетна комисия за проучване на всички данни, факти и обстоятелства по повод изнесените в европейски и български медии твърдения за скандалната подкупна схема при придобиване на българско гражданство от чужди граждани бе приет с 16 гласа „за“, 0 гласа „против“ и 0 гласа „въздържал се“ и предлага на Народното събрание да приеме следния проект на решение:

Проект!

РЕШЕНИЕ

по Доклада за дейността на Временната анкетна комисия за проучване на всички данни, факти и обстоятелства по повод изнесените в европейски и български медии твърдения за скандалната подкупна схема при придобиване на българско гражданство от чужди граждани

Народното събрание на основание чл. 86, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл. 37 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание

РЕШИ:

Приема Доклада за дейността на Временната анкетна комисия за проучване на всички данни, факти и обстоятелства по повод изнесените в европейски и български медии твърдения за скандалната подкупна схема при придобиване на българско гражданство от чужди граждани.

ВНОСИТЕЛИ:

Йордан Цонев

Тома Биков

Александър Ненков

Антон Дончев

Десислава Костадинова-Гушева

Емилия Станева-Милкова

Иван Иванов

Красен Кръстев

Красимир Богданов

Крум Зарков

Маноил Манев

Станислав Иванов

Таско Ерменков

Тодор Байчев

Хамид Хамид

Юлиан Ангелов

**ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА НА ВРЕМЕННАТА АНКЕТНА
КОМИСИЯ ЗА ПРОУЧВАНЕ НА ВСИЧКИ ДАННИ, ФАКТИ И
ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ПОВОД ИЗНЕСЕНИТЕ В ЕВРОПЕЙСКИ И
БЪЛГАРСКИ МЕДИИ ТВЪРДЕНИЯ ЗА СКАНДАЛНАТА
ПОДКУПНА СХЕМА ПРИ ПРИДОБИВАНЕ НА БЪЛГАРСКО
ГРАЖДАНСТВО ОТ ЧУЖДИ ГРАЖДАНИ**

ВРЕМЕННАТА АНКЕТНА КОМИСИЯ ЗА ПРОУЧВАНЕ НА ВСИЧКИ ДАННИ, ФАКТИ И ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ПОВОД ИЗНЕСЕНИТЕ В ЕВРОПЕЙСКИ И БЪЛГАРСКИ МЕДИИ ТВЪРДЕНИЯ ЗА СКАНДАЛНАТА ПОДКУПНА СХЕМА ПРИ ПРИДОБИВАНЕ НА БЪЛГАРСКО ГРАЖДАНСТВО ОТ ЧУЖДИ ГРАЖДАНИ бе създадена с решение на Народното събрание на 14 декември 2018г. със срок на действие три месеца. Срокът на действие бе удължаван четири пъти поради необходимостта от допълнително време за запознаване и проучване на големия обем информация, както и от необходимостта да се изчака резултата от създадените работни групи в рамките на изпълнителната власт. За периода от създаването си до настоящия момент, Комисията проведе осем заседания, две, от които закрити. На заседанията бяха поканени за изслушване главният прокурор на Република България г-н Сотир Цацаров, председателят на ДАНС г-н Димитър Георгиев, министърът на правосъдието г-жа Цеца Цачева, зам.-министърът на вътрешните работи г-н Красимир Ципов, зам.-министърът на правосъдието г-жа Десислава Ахладова и бившият директор на дирекция „Българско гражданство“ г-жа Катя Матева. Всички поканени бяха изслушани от Комисията с изключение на г-жа Катя Матева, която отказа.

На първото и второто си заседание Комисията прие вътрешни правила за работата на Комисията и конкретизира кръга от въпроси, които

следва да бъдат разгледани. В унисон с предмета на дейност Комисията – проучване на всички данни, факти и обстоятелства по повод изнесените в европейски и български медии твърдения за скандалната подкупна схема при придобиване на българско гражданство от чужди граждани, определен в решението на НС за създаването на Комисията, беше взето решение да се определи начинът на събиране на необходимата информация, както и детайлизиране на целите, които ще бъдат реализирани в хода на работа:

1. Преглед на законодателството, регулиращо получаването на българско гражданство и институциите, които имат функции в този процес.
2. Преглед на публикации в медиите, касаещи предмета на дейност на Временната анкетна комисия.
3. Искане на информация от компетентните органи и изслушване на длъжностни лица.

Като се отчете фактът, че към момента на създаване на ВАК има образувано досъдебно производство срещу длъжностни лица по същата тема, както и доклада с препоръките на ЕК към Република България по въпросите на процедурата за издаване на българско гражданство на основание направени инвестиции, Комисията реши да концентрира работата си по следните задачи:

1. Установяване на факти и обстоятелства във връзка с наличие на нарушения и корупционни практики от органи и определени длъжностни лица.

За тази цел беше решено да се поканят главният прокурор г-н Сотир Цацаров, зам.-главният прокурор г-н Иван Гешев, председателят на ДАНС

г-н Димитър Георгиев и др. длъжностни лица и да бъде информирана Комисията за течащото досъдебно производство.

2. Запознаване и проучване работата на органите, които осъществяват функции по издаване на българско гражданство и изслушване на длъжностни лица от тези органи. Изслушване на министъра на правосъдието г-жа Цецка Цачева и зам.-министъра на правосъдието г-жа Десислава Ахладова.

3. Изработване и предлагане на законодателни промени.

На следващото заседание бяха поканени и изслушани главният прокурор г-н Сотир Цацаров, зам.-главният прокурор г-н Иван Гешев, председателят на ДАНС г-н Димитър Георгиев и други длъжностни лица. Главният прокурор г-н Сотир Цацаров разясни механизмите, по които се получава българско гражданство по натурализация, както и изнесе информация за хода на разследването по тази тема. Ето извадка от изказването на главният прокурор Сотир Цацаров:

„Придобиването на българското гражданство по натурализация преминава през три етапа. Първият етап е свързан с работата на Държавната агенция за българите в чужбина. Вторият етап е свързан с работата на Министерството на правосъдието и по-точно в Съвета по гражданство към Министерството на правосъдието и едва последният, третият етап, е всъщност етапът, на който се дава или отказва българско гражданство и той е свързан с работата на Президента, съответно на Вицепрезидента.

Разследването в конкретния случай касае само първия етап. За съжаление, правната уредба, както и може би някои решения, свързани с

конструирането на самата Държавна агенция за българите в чужбина е предпоставка за това, което се е случило и което в крайна сметка е предмет на разследване и обвинения сега.

Ключовата дума в този случай е всъщност "удостоверение за български произход". Удостоверението за български произход е документ, който се предоставя в хода на производството по придобиване на българско гражданство по натурализация, тоест в случаите, в които лице, което не е български гражданин, което живее на територията на друга страна, което обаче е от български произход. В този случай за него има възможност да придобие българско гражданство по натурализация и в това производство, съгласно Закона за българското гражданство заедно с молбата за придобиване се предоставя и удостоверение за български произход, издадено от Държавната агенция за българите в чужбина.

Законът за българското гражданство, както и всички други нормативни актове, работи с термина "удостоверение за български произход", но никъде не посочва нито неговото съдържание, нито предпоставките, нито реда за неговото издаване. Следователно терминът "удостоверение за български произход" съществува като в Закона за българското гражданство, така и в Закона за чужденците в Република България. Този термин с оглед функциите на Държавната агенция за българите в чужбина съществува и в нейния Устройствен правилник, защото е казано, че председателят отговаря за цялостната дейност на агенцията, като издава и удостоверение за български произход. Но на практика липсва каквато и да е регламентация за това как се издава въпросното удостоверение, при какви предпоставки и кой го издава, тоест при какви условия го издава.

Въпросното удостоверение съществува единствено и само като термин. Оставено е изцяло на агенцията, общо взето, да каже що е то удостоверение за произход. В резултат на това е налице един правилник за

дейността на Държавната агенция за българите в чужбина по издаване на удостоверение за български произход, който правилник е издаден от самия ръководител на тази агенция. В правилника е посочено, че го издава той със своя заповед и като сложим хипотезите - случаите, в които се претендира българско гражданство, случаите, в които се получава разрешение за постоянно пребиваване, случаите, в които се получава разрешение за продължително пребиваване, както и по повод осъществяване на образователна дейност, става ясно, че това е всъщност един ключов документ.

Удостоверението за български произход поради възможността да го регламентират сами, поради възможността да регистрират сами организациите на българите в чужбина в различните райони, за които преценят, че са налице такива предпоставки, за да могат те да дадат началните данни за него, както и поради възможността да определят реда за издаването му, просто се е превърнало в една ценна стока. Проблемът не е да получиш удостоверението за български произход, а проблемът е да го получиш навреме, да го получиш без да чакаш. Проблемът е да можеш да направиш редовно заявяване, тоест искане за издаване на такова удостоверение. Проблемът е, ако го правиш по електронен път, да успееш да го направиш, което очевидно е невъзможно, защото в огромния брой случаи интернет страницата на тази агенция е отваряла в 8,00 ч. вечерта и е затваряла в 8,30 ч., без въобще да допусне каквато и да е регистрация онлайн, каквато регистрация по принцип трябва да се дава.

Следователно лицата са били изправени пред положението да получат удостоверение за български произход и да го получат навреме е създадо една система, в резултат на което на най-долно ниво, и то и в България – имам предвид приграничните краища, и в страните извън България, където има желаещи да получат българско гражданство по натурализация,

всъщност се е оформила една мрежа от посредници. Тези посредници поемат лицата, тези посредници осигуряват подаването на молбите за удостоверение за произход, тези посредници – вече на все по-горно ниво, осигуряват издаването на удостоверението, и то издаването му в рамките на няколко дни. Работиш ли без посредник и работиш ли без да си включен в тази система, тоест заявяваш ли удостоверение без да си в тази система, извинете, без да ползваш тази система като един нормален човек, който иска да му бъде издадено такова удостоверение, първо, ти не можеш да си регистрираш молбата по никакъв начин. Второ, ако успееш да получиш входящ номер на молбата, докато получиш това удостоверение, сигурно ще дойде време, нали, да не ти е необходимо това гражданство по биологични причини. Издаването на удостоверения по този начин трябва бъде прекратено, защото е генератор на корупция.“

В същото заседание информация за предмета и хода на досъдебното производство изнесе тогавашният зам.-главен прокурор г-н Иван Гешев. Ето част от неговото изложение:

„Досъдебното производство касае обвинения по отношение на четири лица към момента, всички – за участие и ръководене на организирана престъпна група, за главния секретар на Държавна агенция за българите в чужбина и за председателя на тази агенция има повдигнати обвинения, така наречени "вторични" престъпления, в резултат от действията на тази според нас организирана престъпна група, а именно обвинение за пране на пари, за подкупи и за търговия с влияние, да го наречем - този текст, чл. 304б.

Към момента са задържани под стража три лица, включително главният секретар и председателят на агенцията, едно лице е с мярка "парична гаранция".

Освен за бързина, което е масовият случай, става въпрос и за получаване удостоверение за произход от тази агенция, на лица, които нямат въобще никакъв истински етнически български произход. Цената, според това дали става дума за бързина, или за този втори случай, за който казвам, варира. Естествено тя е по-ниска за случаите, когато говорим за бързина, и по-висока за случаите, когато, да кажем, има по-голям риск и по-голям интерес, когато лицата въобще нямат никакъв български етнически произход. Сумата е варирала в различни граници, но тази, която е получавана от лицата в тази агенция, поне според събраните към момента доказателства по досъдебното производство, е между 500 и 1000 евро. Говоря за длъжностните лица в агенцията. Сумата естествено е много по-голяма, като тръгва от една мрежа, която описва господин Цацаров, от посредници, която намира – да ги наречем така – лицата, които имат интерес, да ги наречем условно "клиенти", защото това по същество е все едно една фирма, която обаче се занимава с незаконна дейност. В това е спецификата. Или поне с дейност, забранена от закона и от българския Наказателен кодекс. Тази огромна мрежа от посредници в крайна сметка стига до един ограничен кръг от посредници, които са няколко, които единствени имат директен контакт с длъжностните лица от Държавна агенция за българите в чужбина. Съответно парите тръгват от най-ниско ниво, разпределят в различно съотношение в зависимост от различния случай и стигат до длъжностните лица от Държавната агенция за българите в чужбина.

Защо е толкова апетитно това удостоверение за български произход? Само за това, което коментираме за българското гражданство, че това е първата стъпка, но това не дава никаква абсолютна гаранция, че едно лице ще получи българско гражданство. Това е просто една първа стъпка. За тези, които са българи, които живеят извън пределите на Република България,

това е много важна стъпка и първата стъпка. За други хора обаче - една част от тях, това е най-бързият начин за получаване на разрешение за постоянно пребиваване в страната, когато имаш такова удостоверение, съответно да пътуваш в целия Европейския съюз.

Така че в по-малката част от случаите, държа да подчертая, но с доста голям интерес, се касае не за придобиване на удостоверение за произход с цел да станат български граждани, а за осигуряване на свободно придвижване и пребиваване на територията на България, респективно на Европейския съюз.

Това е общо взето предметът на разследването. Мога да кажа само, че то е към финалната си фаза.“

По нататък, в хода на разясненията главният прокурор г-н Сотир Цацаров обобщи правния механизъм на действие, който предпоставя тази порочна схема:

„Забележете, в агенцията работят 25 човека. Тя на практика е един затворен механизъм. Председателят на агенцията определя не само реда – правилника, който Ви цитирах, за издаване на тези удостоверения. Предпоставка да ти издадат удостоверение за произход е документ от съответната организация на българите в чужбина. За да може такава организация да издава съответни документи, от които да получиш удостоверение за произход, организацията трябва да е вписана в един регистър. Човекът, който решава да те впише в този регистър – според правилник, създаден пак от самия него, е председателят на агенцията. Тоест той вписва в регистъра, той подписва удостоверенията за произход. Кръгът е абсолютно затворен. В системата няма влизане - или работиш по нейните правила, или чакаш. Така го виждам аз.“

Председателят на ДАНС г-н Димитър Георгиев запозна Комисията с факти по описаната по-горе схема като цитира и конкретни неправителствени организации, които са издавали такива документи. Той отбеляза, че основният проблем е начинът, по който се утвърждават дружествата, които могат да издават такива документи. Следващият проблем, върху който се спря председателят на ДАНС е свързан с получаването на българско гражданство във връзка с инвестиции в България. Ето част от неговото изложение:

„Това е по чл. 12а и чл. 14а от Закона за българското гражданство, като на практика ние сме установили множество случаи, в които се правят инвестиции в България, които са в държавни ценни книжа. Те съответно са достатъчно ликвидни и след като са закупени и те важат като такава инвестиция се предоставят в съответна търговска банка пред нея, тя съответно ги приема като достатъчно ликвидни и дава заем за тях за периода, който е в срока на инвестицията. По този начин инвестиция няма, защото средствата, които са дадени, реално погледнато са възвърнати на този, който иска да получи гражданство. За съжаление, това е пропуск на нормативната уредба, която го позволява, и ние нямаме инструмент, с който можем да се противопоставим на такова нещо, тъй като лицата изпълняват напълно законно регламентирани права за получаване на гражданство по тази процедура.

В хода на това заседание колегите Юлиан Ангелов и Красимир Богданов изказаха съмнения относно част от констатациите и поискаха уточнение на основа на каква експертиза и на какви факти са направени изводите, които Прокуратурата и ДАНС изложиха пред Комисията.

Ето част от констатациите и въпросите на колегите:

Юлиан Ангелов:

„Чух обвинения, че през всички мандати на ръководствата на агенцията един вид са участвали в тези корупционни схеми, което също смятам, че не е точен и обективен факт. Може да е имало в агенцията хора, които са се възползвали от това – чиновници на различни нива, но това не означава, че всички ръководители на агенцията през всичките години са се занимавали с подобно нещо. Другото, което коментирахме, е, че липсва начин, по който да се удостоверява българският произход. Има поне два закона, в които ясно и категорично е казано по какъв начин се удостоверява българският произход – в Закона за българите, живеещи зад граници, е указано точно и ясно какво трябва да е налично, за да бъде установен произхода на едно лице, и в Закона за българското гражданство, където е посочено, че трябва да си намери документи или обстоятелство за възходящ българин.

Красимир Богданов запита на базата на каква експертиза съответните органи са преценили, че част от удостоверенията за български произход са издадени на хора, които нямат български произход. Също така изрази становище, че очаква от Прокуратурата обвинения, които да покажат на обществеността виновността на определени длъжностни лица.

Г-н Иван Гешев отговори:

„Има повдигнати обвинения и лицата са задържани под стража след като съдът е преценил, че има достатъчно доказателства точно за повдигнатите обвинения и ще ги повтора: организирана престъпна група, пране на пари, подкупи, търговия с влияние.

Ще кажа също накратко. Ние не проверяваме дали някой е български гражданин, тези експертизи ние не правим. Ние проверяваме неща, касаещи предмета на разследване със способите и средствата на Наказателно-процесуалния кодекс. С тези способности, включително свидетелски

показания, включително експертизи, включително специални разузнавателни средства се установява доста тъжна картинка.

За да бъде по-конкретен, как се установява, че някои лица не са български граждани и минават по цялата тази процедура, по досъдебното производство сме установили със свидетелските показания на посредниците, които ги набират, с цената, която те плащат, защото те плащат 7, 8, 10 хил. евро, точно защото не българи по произход, защото са примерно от Косово, с албански или с някакъв друг произход. Установили сме ги, установили сме ги освен по свидетелски показания, с определени експертизи на определени документи, установили сме ги и с разговорите по СРС, където всеки се обяснява, че за "този специално цената ще е по-висока" – мога да продължа по това как сме ги установили. Да, за щастие към момента тези случаи са по-малко.

Ние не извличаме някакъв категоричен извод за това, че по този начин хора, които не са етнически българи, са получавали удостоверение за произход. По-скоро към момента това е малката част, но по-скъпата част.

Не мога да преценя кое е по-лошо – дали това, или да си бесарабски българин, който говори добре български и може да е по българин от много българи, и да си платиш, защото една българска институция не желае да си свърши работата в едномесечния срок и те бави година и нещо. За мен даже този вариант е по-неприятният.“

На следващо заседание, проведено на 27 февруари 2019г., Комисията изслуша министъра на правосъдието г-жа Цеца Цачева и зам.-министъра на вътрешните работи г-н Красимир Ципов.

Г-н Ципов изнесе информация относно проверката, извършена от представители на МВР и ДАНС, касаеща всички кандидати за българско

гражданство, които са получили такова за последните 5 години. Ето част от неговото изложение:

„За периода от 20 ноември 2013 до 20 ноември 2018 г. с указ на вицепрезидента на Република България са придобили българско гражданство общо 41 438 лица. Основно от тях 38 965 лица, което е 94%, са придобили българско гражданство на основание чл. 15, т. 1 и т. 3, а именно: лице, което не е български гражданин, може да придобие такова по натурализация, без да са налице условията по чл. 12, ал. 1, т. 2, 4, 5 и 6, ако отговаря на едно от следните изисквания: т. 1 - е от български произход, а т. 3 - единият му родител е български гражданин или е починал като български гражданин. Основно лицата, които са придобили българско гражданство за този период, са от следните държави: бивша Югославска република Македония, Украйна, Молдова, Израел, Сърбия, Турция, Албания, Русия.“

Изводите, до които достигна Комисията са следните:

След извършената проверка на тези над 41 хиляди 400 лица можем да кажем, че са налице следните факти и обстоятелства: процедурата е била спазвана, като са давани обективни становища за всяко едно лице в рамките на законовите процедури, които предвижда Законът за българското гражданство.

Установили сме 14 лица, за които може да се счита, че са налице конкретни данни, които да се използват като законен повод за отмяна на натурализацията по смисъла на чл. 22, ал. 1 от Закона за българското гражданство.

За 56 лица са установени действащи сигнали в Шенгенската информационна система, за които след проверката е установено, че те са

въведени след издаването на указите за придобиване на българско гражданство.

Четири лица са с наложена забрана за напускане на страната. В единия случай, както споменах преди малко, сигналът е активен, а във всички останали са били снети след отпадане на основанието.

Едно лице е регистрирано в Шенгенската информационна система като извършител на престъпление на територията на Република България, било е осъдено на пробация за срок от една година по съответния текст от Наказателния кодекс.

Установени са също така 14 лица, срещу които са били инициирани наказателни производства или са били осъдени в държавите, от които са кандидатствали за придобиване на българско гражданство, като са отправени съответните запитвания и при получаване на данни за законен повод ще предоставим тази информация на Министерството на правосъдието - дирекция "Българско гражданство", за предприемане на мерки за отмяна на натурализацията.

Г-жа Цачева изнесе информация и отговори на конкретни въпроси, свързани с работата на Съвета по гражданство:

„Електронната информационна система на дирекция "Българско гражданство" в Министерството е от 2001 г. и заради това справка е от 2001 г. За посочения период общо 149 хиляди 092 лица са придобили българско гражданство, а за същия период от 1 януари 2001 до 5 февруари 2019 - тогава е извършвана справка, общо 26 хиляди 144 молби са отказани на различно основание.“

Г-жа Цачева запозна Комисията с работата на работните групи в рамките на изпълнителната власт, които подготвят промени в

законодателството и в устройството на органите, които отговарят за получаване на българско гражданство от чужди граждани, В хода на работа беше уточнено Комисията да бъде запознавана с дейността на тези работни групи и в крайна сметка законодателните предложения да бъдат синхронизирани.

На следващо заседание Комисията изслуша зам.-министъра на правосъдието г-жа Десислава Ахладова. Г-жа Ахладова запозна Комисията с работата на Съвета по гражданство като негов председател:

„Членове на Съвета са освен заместник-министърът на правосъдието и един представител на Министерството на правосъдието, представители на Министерството на външните работи, Министерството на вътрешните работи, Министерството на регионалното развитие, Министерството на здравеопазването, ДАНС, Държавна агенция за българите в чужбина, Държавна агенция за бежанците, Държавната агенция за българите в чужбина и Президентството. Като консултативен орган функционалните компетенции на Дирекция „Българско гражданство“ са предвидени в чл. 33 от Устройствения правилник на Министерството на правосъдието и тя извършва всички дейности, свързани с администриране на производствата по промяна на гражданство, издаване на удостоверения за гражданство, като само за периода 1 януари 2018 г. до 31 декември 2018 г. са приети общо 256 хиляди броя молби за промяна на гражданство. Проведени са 20 хиляди интервюта с кандидати, подали молби за придобиване, възстановяване, освобождаване от гражданство, а броят на образуваните преписки само за период от една година е 24 хил. 376 броя. Много голяма е дейността на този съвет.“

Бяха обсъдени въпроси по процедурата за отнемане на българско гражданство в случай на влязла в сила присъда, както и взаимодействието на Съвета с останалите служби.

На петото заседание на Комисията се проведе изслушване на главния прокурор г-н Сотир Цацаров относно механизма на действие на разпоредбите на чл. 14а и чл. 22 от Закона за българското гражданство, т.нар. „инвестиционно гражданство“. Ето част от изложението на главния прокурор:

„Става дума за хипотезите, при които лице, което не е български гражданин, може да придобие българско гражданство по натурализация, ако чл. 14а определя възможностите и определя хипотезите, при които това лице прави съответни инвестиции. Инвестициите са посочени във всичките тези хипотези на чл. 14а, като същевременно чл. 22 от Закона предвижда възможност за това натурализацията да бъде отменена – тази, въз основа на която е придобито българско гражданство, ако – цитирам ал.1, т. 3 основна: „лицето, което е получило българско гражданство в резултат на направената инвестиция, не е поддържало инвестициите, станали основание за придобиване на българско гражданство за поне двегодишен период, считано от датата на натурализацията” и връзката е със случаите на чл. 14а, ал. 1.

Както Ви е известно, бе разпоредена проверка, в резултат на която ДАНС осъществи доста широка проверка на случаи на придобито българско гражданство. На практика и към настоящия момент предмет на проверка са хипотезите или случаите, в които чужди граждани са придобивали българско гражданство именно при условията на чл. 14а, тоест именно при условията на направени инвестиции.

В резултат на извършваните проверки, не само по отношение на механизма на придобиване на българско гражданство, но и на това, което най-общо можем да наречем спазване на задължението за поддържане на инвестициите за двегодишен период, или поне двегодишен период, са установени случаи, в които тези инвестиции въобще не са поддържани,

дори не са поддържани за времето от момента, в който са направени, до момента, в който е издаден указ за придобиване на българско гражданство.

На практика в резултат на проверките, които са осъществени по подадени материали от ДАНС, след това проверки от прокурори от Върховната касационна прокуратура, на базата на тях до момента в седем случая аз съм предложил на министъра на правосъдието да упражни своето правомощие по чл. 34 от Закона за българското гражданство, а това всъщност означава да предложи на Президента на Републиката да издаде Указ за отмяна на натурализацията, или направо казано, за отмяна на придобитото българско гражданство.

Основните слабости, които ние сме установили, или основните недостатъци на съществуваща правна система, са свързани всъщност с практическата липса на надежден механизъм за контрол. Говоря за контрол, който да гарантира своевременната информираност на компетентните държавни органи дали законово изискуемите условия са спазени в предвидените по Закона срокове. Всъщност няма механизъм за контрол, който да установи дали направената инвестиция, която се декларира и, разбира се, документира към момента на подаване на документите и съществува тогава, съществува дори към момента на издаването на указа, да не говорим за това, че няма механизъм, който да осъществява контрол дали лицето в продължение на две години наистина поддържа тази инвестиция. Както видяхте, в шест от седемте случая – съжалявам за думата, която ще използвам, нахалството е толкова крещящо, че инвестицията не съществува вече към момента на издаване на указа, макар че тя съществува към момента на подаването на тези документи.“

Комисията беше запозната в писмен вид и с констатациите по проблемните полета в законодателството и съответно предложения,

направени от доц.д-р Наталия Киселова, част от екипа на Вицепрезидента г-жа Илияна Йотова.

I. Работна група в Министерство на правосъдието.

1. При придобиване на българско гражданство по произход:

1.1 Отпадане на процедурата за издаване на удостоверение от ДАБЧ за български произход. Производство за удостоверяване на български произход от лица – чужди граждани не е уредено в закон и се отваря възможност за корупционни практики;

1.2 При придобиване на българско гражданство при направени инвестиции. Направените инвестиции, които са основание за кандидатстване за българско гражданство трябва да бъдат реални. От установяване на възможността да се придобива българско гражданство чрез инвестиции през 2013г. до момента няма държавен независим или контролен орган, който да установява трайността на инвестицията след придобиването на българското гражданство от лицето инвеститор;

Задачата на работната група беше да се направят предложения за промени в ЗБГ за подобряване на уредбата при придобиване на българско гражданство по произход.

II. Работна група в Министерски съвет.

2. Направените предложения се отнасяха до няколко принципни въпроса:

2.1. Изискване за владене на български език от кандидатите за българско гражданство, които имат български произход;

2.2. Изискване за пребиваване на кандидатите за придобиване на българско гражданство въз основа на български произход;

2.3. Отмяна на установяване на българския произход от правомощията на ДАБЧ. Дейността на ДАБЧ от поддържане на връзки с българските общности в чужбина се сведе до нотариат на заверяване на удостоверения, издадени от дружества в чужбина, които признават български произход по неясни критерии. Проблем, който доведе до арестите в ДАБЧ и до създаване на Временна комисия в Народното събрание.

3. Какво беше свършено досега в Работната група към ресорния заместник министър-председател?

3.1. Юли 2019 г. на сайта на Народното събрание е публикувано сравнително-правно проучване, направено по заявление на председателя на Народното събрание г-жа Цвета Караянчева по Студентска програма за законодателни проучвания, Парламентарна библиотека при Народното събрание на Република България . Проучването представя сравнителен анализ на законодателствата и практиките, свързани с получаването на гражданство в различните държави членки на Европейския съюз, проследява правната уредба в конкретните държави членки с фокус върху производството по натурализация. Завършва с идентифициране на конкретни дефицити по прилагането на българското законодателство в областта на предоставяне на гражданство.

Анализът на действащите закони в държавите членки показва, че всички държави в ЕС предвиждат знаенето и владенето на националния език при кандидатстване за гражданство на

съответната държава. Единственото изключение към момента е Република България. Очакванията ни са това да стане и у нас.

Анализът показва и друго – държавите предвиждат определен срок на пребиваване преди кандидатстване за гражданство на съответната държава. В мнозинството си държавите изискват пребиваване, включително и за лицата по произход. По този въпрос работната група не е постигнала съгласие дали да има задължително пребиваване за лицата от български произход. Предложението за пребиваване се подкрепя от Министерство на правосъдието (МП), Министерство на вътрешните работи (МВР) и Държавна агенция „Национална сигурност“ (ДАНС);

3.2. Работната група се е обединила около разбирането, че трябва да се отмени удостоверяването на българския произход от ДАБЧ. Но вместо от председателя на ДАБЧ се предвижда за онези кандидати за българско гражданство, които претендират да имат български произход, но нямат официални документи, с които да го доказват, да се обръщат към Консултативен съвет, който чрез независима индивидуална експертиза да установява твърдения български произход. Предстои работната група да одобри как ще се конституира този Съвет (кои ще са членове, кой ще ги назначава и на какви условия трябва да отговарят членовете на Съвета) и въз основа на какви критерии трябва да се признава български произход от този Съвет;

3.3. Представеният в работната група проект от МП предвижда да отпадне интервюто, което се провежда с кандидатите за българско гражданство. Моето предложение ще е, че ако работната група одобри отпадането на интервюто с кандидата, да бъде въведен освен изпит по български език и изпит по

българска история (родинознание) и държавно-политическо устройство.

На база проведените заседания и фактическия материал от тях може да бъдат направени следните заключения:

1. Относно наличието на нарушения и корупция от длъжностни лица в процеса на издаване на българско гражданство.

Според изнесената информация от главния прокурор г-н Сотир Цацаров, зам.-главния прокурор г-н Иван Гешев, председателя на ДАНС г-н Димитър Георгиев има сериозни данни за корупционна схема при осъществяване на процедурите по получаване на българско гражданство от чужди граждани. Образованото досъдебно производство е довело до обвинения за ръководене и участие в ОПГ, пране на пари, подкупи и търговия с влияние на председателя, главния секретар и още две лица от ДАБЧ.

2. Относно законодателството, подзаконовите нормативни актове и дейността на органите, които осъществяват процеса по издаване на българско гражданство на чужди граждани.

Придобиването на българско гражданство по натурализация минава през три етапа:

- 2.1 Първи етап – свързан с работата на ДАБЧ.

- 2.1.1 Устройството на агенцията създава предпоставки за корупция в процеса, а именно: председателят на агенцията издава удостоверение за български произход; той определя вида и съдържанието на удостоверението; той утвърждава списък на

неправителствените организации, които удостоверяват български произход на лицето и т.н.

2.1.1.1 Документооборота и вида на документите. Всички участници в дискусията, в заседанията и в работните групи са единодушни, че трябва да се промени правната регламентация на удостоверението за произход тъй като от този документ зависят:

- Получаване на българско гражданство
- Разрешение за постоянно пребиваване
- Разрешение за продължително пребиваване
- Осъществяване на образователна дейност.

Временната анкетна комисия предлага този документ да бъде издаван от Консултативен съвет при ДАБЧ. Правната уредба на този въпрос се дава в чл. 15 на ЗИД за Закона за българското гражданство.

2.2. Втори етап – свързан е с работата на Съвета по гражданство към Министерство на правосъдието – междуведомствен орган натоварен с огромен обем работа. Консултативен орган, който дава мнение по молбите за придобиване на българско гражданство.

Препоръки:

2.2.1. Да се оптимизира състава.

2.2.2. Да се съкратят сроковете за произнасяне.

2.2.3. Да се отделят отделните процедури – процедурата по инвестиционно гражданство от процедурата за даване на българско гражданство по български произход и по произход българско гражданство.

2.2.4. Да се премахне интервюто.

2.2.5. Функционалните компетенции на Дирекция „Българско гражданство“ определени в Устройствения правилник на Министерство на правосъдието да се оптимизират и съкратят. Там само за период от 1 год. от 01.01. до 31.12.2018г. са образувани 24 376бр. преписки и са проведени 20 000 интервюта с кандидати.

2.3. Трети етап – това е етапът, в който се дава или отказва българско гражданство и е свързан с работата на Президента, респективно Вицепрезидента.

3. Пропуски и препоръки при издаването на т.нар. „инвестиционно гражданство“.

В хода на работата на Комисията, а и другите работни групи в изпълнителната власт, както и в прокуратурата и ДАНС са констатирани едни и същи пропуски.

3.1. Инвестициите са формални, повечето в ДЦК и не допринасят за развитието на българската икономика.

3.2. Липсва контрол, отчетност и орган, който да следи за тяхната продължителност.

3.3. Компрометират процеса пред Европейските институции.

През периода на работата на Комисията беше публикуван Доклад на ЕК за пропуските и препоръки към България. В Доклада имаше анализ и препоръки към още няколко страни от ЕС - Португалия, Гърция, Кипър, Испания, Ирландия.

Някои препоръчват преустановяване на издаването на т.нар. инвестиционно гражданство, но повечето органи са на мнение, че то трябва да остане, но да бъде строго

регламентирано, контролирано и насочено към реални инвестиции в българската икономика. Нито една от посочените в доклада 6 страни не е преустановила инвестиционното гражданство, но е реформирала инвестиционните програми и контрола.

Комисията препоръчва България да не преустановява „инвестиционното гражданство“, но да го регламентира и контролира строго, за да се създадат ефективни гаранции, че става дума за реални инвестиции, създаващи работни места и добавена стойност. По-надолу ще приведем аргументи за това, както и ясен законово установен модел.

Инвестиционните имиграционни програми по целия свят позволяват на граждани на трети страни да придобиват разрешение за пребиваване и/или гражданство чрез инвестиции в съответствие с приети нормативни условия.

Към настоящия момент над половината от държавите в световен мащаб (105) прилагат такъв тип икономически инструменти. От тях 23 са държави членки на ЕС (Обединеното кралство, Ирландия, Кипър, Португалия, Литва, Латвия, Естония, Германия, Испания, Гърция, Румъния, Франция и др.). За последните 10 години броят на инвестиционните програми в Европа се е увеличил от 3 на 23. Тенденцията е техният брой да продължава да расте. Примери в това отношение са Молдова и Черна гора, които стартираха свои инвестиционни програми съответно в края на 2018г. и през настоящата 2019г.

Сред държавите, прилагащи подобен тип програми е и Република България. Възможността за придобиване на право на пребиваване чрез инвестиции е въведена за първи път през 1998г. В това отношение нашата държава показва иновативност в поставянето на начало на предприемчива

политика за привличане на преки чуждестранни инвестиции. Чрез законови промени през 2009г. и 2013г. Българската инвестиционна програма бе актуализирана в настоящия си вид като към настоящия момент са налице и възможности за придобиване на българско гражданство на основания извършени инвестиции.

В периода на съществуването си инвестиционните имиграционни програми в ЕС не веднъж са привличали вниманието на институции на Съюза, като последните са давали конструктивни оценки и насоки с цел постигане на съответствие с европейското законодателство и защита на националните интереси.

След продължителни дебати по темата през месец ноември 2018г. бе публикувано проучване на Европейския парламент на инвестиционните програми на държавите членки. Проучването обхваща въпроси, свързани със съответните национални и наднационални правни рамки, изискванията към инвеститорите, констатираните практики и постигнатите резултати.

Във връзка с проучването и инициативата на парламента в края на месец януари 2019г. ЕК публикува доклад. Последният споменава програмите на България, Кипър и Малта като предоставящи възможности за придобиване не само на право за пребиваване, но и гражданство срещу инвестиции. Заключението на доклада, че във връзка с новата икономическа обстановка и предизвикателства държавите, опериращи инвестиционни програми, следва да предприемат допълнителни мерки с цел на намаляване на рисковете, свързани със сигурността, прането на пари, корупцията, заобикаляне на законодателството на ЕС и данъчното облагане. Предлагат се и допълнителни мерки, целящи осигуряване на по-високо ниво на прозрачност при опериране на програмите, включително по-подробна статистика, механизъм на комуникация между държавите членки във връзка най-вече с извършваните проверки на инвеститорите.

ЕК приема и установява суверенното право на всяка една държава-членка да провежда собствени икономически политики и стимули за целите на привличане на ПЧИ, включително и чрез прилагането на собствени инвестиционни имиграционни програми. В отговор този доклад и препоръките на ЕК Кипър, Малта, Португалия, Ирландия промениха, но запазиха своите инвестиционни имиграционни програми.

По тази причина ВАК предлага България да измени условията и контрола на инвестициите за пребиваване и получаване на българско гражданство, но ги запази.

**ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ОПТИМИЗИРАНЕ НА КОНТРОЛА И
АДМИНИСТРАТИВНИТЕ ПРОИЗВОДСТВА ПО
КАНДИДАТСТВАНЕ ЗА НАТУРАЛИЗАЦИЯ НА ОСНОВАНИЕ ЧЛ.
12А И ЧЛ. 14А ОТ ЗАКОНА ЗА БЪЛГАРСКОТО ГРАЖДАНСТВО**

Относно: Подобряване на механизмите за текущ и последващ контрол върху инвестициите.

Ускоряване и оптимизиране на разглеждането, придвижването и произнасянето по преписки във връзка с чл. 12а и чл. 14 от ЗБГ;

Настоящият документ има за цел да анализира и представи предложения във връзка с подобряване и създаване на по-ефективен контрол върху инвестициите за гражданство и лицата, които ги извършват от една страна, а от друга за подобряване и ускоряване на разглеждането на молбите за гражданство по чл. 12а и чл. 14а от ЗБГ.

КОНТРОЛ

Кандидатстването и предоставянето на гражданство на база извършените инвестиции се основава на първо място на придобит статут на пребиваване на молителя във връзка с такива вложения. Основанията по чл. 12а и чл. 14а от ЗБГ изискват кандидатът винаги да е придобил статут на постоянно пребиваване чрез инвестиции при условията и реда на Закона за чужденците в Република България (ЗЧРБ).

На следващо място следва да се отбележи информативно, че до предоставяне на гражданство с указ на Президента (съотв. Вицепрезидента), правното положение на чужденеца се установява от ЗЧРБ. Във връзка с последното и контрола върху основанията за пребиваване се извършва от компетентните органи (БАИ, МИ, Д-я „Миграция). В настоящия си вид, правната рамка касаеща наблюдението на извършените инвестиции и изпълнението на условията за кандидатстване за гражданство, не е достатъчно ефективна. На компетентните органи не са вменени необходимите задължения и не са предоставени на нормативно ниво съответните правомощия за упражняване ефикасен контрол. Също така не е налице регулация и контрол върху инвестициите по чл. 14а от ЗБГ след извършване на натурализацията (вр. със задължението за поддържането им).

Във връзка с горното се очертава необходимостта от подобряване на нормативната база. Това може да бъде извършено чрез синхронизирани изменения в основните нормативни актове, които определят правната рамка, а именно ЗБГ и ЗЧРБ.

От особено значение е създаването на ефективни контролни механизми на етап проектиране, а именно при придобиването на постоянно пребиваване. Ефективният контрол след придобиване на право на пребиваване и преди натурализация обслужва именно последната, предотвратявайки възможностите за злоупотреби и предоставяне на

гражданство на лица, които не отговарят на съответните условия. Такива механизми следва да са заложили именно в ЗЧРБ. Компетентните органи, които следва да упражняват контрол (както и до този момент) следва да са Министерство на икономиката и Българска агенция за инвестиции (БАИ).

С приложения проект на ЗИДЗБГ се предвиждат изменения в ЗЧРБ, имащи за цел именно ясно регулиране на контролните правомощия на БАИ като основна институция с пряка връзка с всички и всякакви инвестиционни процеси и процедури. В допълнение се урежда и въпросът с липсващото до момента проследяване на инвестициите (по чл. 14а) след натурализацията. Предлага се въвеждане на задължение за уведомяване за промени по инвестициите или липса на такива, кумулативно с представяне на доказателства във всеки случай.

Приемането на предложените промени би оптимизирало настоящата правна рамка на контрола върху инвестициите. Чрез предложените нови моменти своевременно биха могли да се установят несъответствията между изискуемо поведение на инвеститора и реалното такова. Евантуалните злоупотребите биха били санкционирани своевременно.

АДМИНИСТРАТИВНО ОБСЛУЖВАНЕ

Оптимизирането на процесите от значение за извършването на натурализация във връзка с инвестиции, е ключов момент в провеждането на цялостната политика по привличане на преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ). Инвестиционните имиграционни програми в ЕС като икономическите инструменти за привличане на ПЧИ разчитат винаги на три основни елемента, а именно: 1. Индивидуално администриране и управление на програмата; 2. Оптимизация на административните процеси и контрол и 3. Институционална подкрепа.

Тези елементи могат да бъдат реализирани в пълен обем, а от тук и инвестиционната програма да бъде развита и да постига търсените положителни резултати чрез следните две основни промени:

- Засилване на ролята на Българска агенция за инвестиции като единен сертифициращ и контролен орган чрез: вменияване на нови задължения и правомощия за контрол; промотиране на програмата наред с другите насърчителните мерки за целите на привличане на ПЧИ към икономиката.
- Отделяне на молбите за натурализация във връзка с инвестиции в самостоятелен процедурен ред.

С приложения ЗИДЗБГ се предлагат промени на законово равнище с цел засилване на ролята и правомощията на Агенцията по отношение на инвестиционната имиграция. В допълнение се предлага и създаването на нови задължения за инвеститорите с оглед постигане на по ефикасен текущ и последващ контрол върху инвестициите.

Що се касае до канализирането на молбите на инвеститорите за гражданство в самостоятелен процедурен ред, същото обстоятелство може да се реализира на първо място чрез отделянето им от молбите за натурализация на други основания. Тази промяна би улеснила разглеждането и вземането на решения по преписките на инвеститорите. Отделянето чрез включването на преписките в отделни протоколи, които да бъдат разглеждани от Съвета по гражданството, позволило на последния орган по-добра и подробна оценка на кандидатите и изпълнението на техните задължения във връзка с осъществените инвестиции. Не на последно място, но от изключителна важност, чрез такова отделяне значително би била улеснена и работата на Вицепрезидента и Комисията по българско гражданство и българите в

чужбина. Последното обстоятелство би спомогнало за ускоряване на процеса по произнасяне на по молбите.

В работата си Временната анкетна комисия успя да идентифицира основните проблеми в изискванията и процедурата по предоставяне на българско гражданство, в т.ч. на основните генератори на корупционни практики. На основата на задълбочена дискусия и ползвайки се от напредъка на работните групи, създадени от правителството, бяха подготвени и конкретни законодателни предложения, преобладаващи тези проблеми. Комисията взе решение членовете ѝ да запознаят своите парламентарни групи с тези предложения с оглед евентуална законодателна инициатива от тяхна страна.

Йордан Цонев

Тома Биков

Александър Ненков

Антон Дончев

Десислава Костадинова-Гушева

Емилия Станева-Милкова

Иван Иванов

Красен Кръстев

Красимир Богданов

Крум Зарков

Маноил Манев ↓

Станислав Иванов,

Таско Ерменков

Тодор Байчѐв

Хамид ~~Хамид~~

Юлиан Ангелов

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх. No	053 - 82 - 1
Дата	28 , 02 2020 г.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАРОДНО СЪБРАНИЕ

**ВРЕМЕННА АНКЕТНА КОМИСИЯ ЗА ПРОУЧВАНЕ НА
ВСИЧКИ ДАННИ, ФАКТИ И ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО
ПОВОД ИЗНЕСЕНИТЕ В ЕВРОПЕЙСКИ И БЪЛГАРСКИ
МЕДИИ ТВЪРДЕНИЯ ЗА СКАНДАЛНАТА ПОДКУПНА
СХЕМА ПРИ ПРИДОБИВАНЕ НА БЪЛГАРСКО
ГРАЖДАНСТВО ОТ ЧУЖДИ ГРАЖДАНИ**

**ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Г-ЖА ЦВЕТА КАРАЯНЧЕВА**

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО КАРАЯНЧЕВА,

На основание Решение на Народното събрание от 14 декември 2018г. за създаване на ВРЕМЕННА АНКЕТНА КОМИСИЯ ЗА ПРОУЧВАНЕ НА ВСИЧКИ ДАННИ, ФАКТИ И ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ПОВОД ИЗНЕСЕНИТЕ В ЕВРОПЕЙСКИ И БЪЛГАРСКИ МЕДИИ ТВЪРДЕНИЯ ЗА СКАНДАЛНАТА ПОДКУПНА СХЕМА ПРИ ПРИДОБИВАНЕ НА БЪЛГАРСКО ГРАЖДАНСТВО ОТ ЧУЖДИ ГРАЖДАНИ внасяме доклад и проект на решение за приемане на доклада.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВАК:

ЙОРДАН ЦОНЕВ